

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
Postboks 325
1502 MOSS

Trondheim, 02.11.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/11754

Saksbehandler:
Vemund Jaren

Oppfølging av kvalitetsnormen for villrein – utarbeidelse av tiltaksplaner

Etter oppdrag fra Klima- og miljødepartementet iverksetter Miljødirektoratet arbeidet med utvikling av tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein. Oppdraget gjelder i denne omgang åtte av de nasjonale villreinområdene fordelt på seks ulike planprosesser; 1) Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei, 2) Hardangervidda, 3) Nordfjella, 4) Rondane og Sølknletten, 5) Snøhetta, 6) Knutshø. Arbeidet skal ledes av de hovedansvarlige statsforvalterne for disse områdene, med Norsk villreinsenter som sekretariat. De øvrige villreinområdene vil bli klassifisert etter kvalitetsnormen i løpet av 2023, og det kan da bli aktuelt med utvikling av tiltaksplaner for flere områder. Kopi av brevet sendes derfor til orientering til relevante aktører i alle villreinområdene.

Kvalitetsnorm for villrein ble fastsatt ved [Kgl. res. 23.06.2020](#). Kvalitetsnormen fastslår at dersom en fastsatt kvalitetsnorm ikke blir nådd, eller det er fare for dette, bør Klima- og miljødepartementet i samråd med andre berørte myndigheter utarbeide en plan for hvordan kvaliteten likevel kan bli nådd. Slike planer skal avveies mot hensynet til igangværende virksomhet av stor samfunnsmessig betydning i området.

Første klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene ble gjennomført og publisert våren 2022, jf. [NINA Rapport 2126](#). De nasjonale villreinområdene er de største og mest intakte villreinområdene i landet og det er et mål at disse områdene på lang sikt skal oppnå god kvalitet etter normen. Klassifiseringen viser imidlertid at hele seks av de ti områdene har dårlig kvalitet. De fire øvrige områdene er klassifisert med middels kvalitet, og er dermed godkjent etter målene i kvalitetsnormen. Ingen områder har god tilstand. På bakgrunn av dette har Regjeringen besluttet at det skal igangsettes arbeid med tiltaksplaner for de aktuelle nasjonale villreinområdene, jf. [pressemelding 05.10.2022](#). Sammen med situasjonen med skrantesjuka og villreins endrede status til "Nær truet" på rødlista er dette også grunnen til at det skal lages en stortingsmelding om villrein, integrert med utvikling av tiltaksplaner.

Arbeidet med tiltaksplan skal ledes av den hovedansvarlige statsforvalteren for vedkommende villreinområde. Etter oppdrag fra Klima- og miljødepartementet ber Miljødirektoratet om at de aktuelle statsforvaltere setter i gang arbeidet så snart som mulig og i tråd med beskrivelsen nedenfor.

Prioritering av områder

I første runde prioriteres arbeidet med tiltaksplaner for de seks områdene som fikk dårlig kvalitet i klassifiseringen; Setesdal Ryfylke, Hardangervidda, Nordfjella, Rondane, Snøhetta og Knutshø. Samtidig er det også viktig å rette fokus mot de områdene som oppnådde middels kvalitet. For at disse områdene skal få en positiv utvikling – og bevege seg i retning god kvalitet, er det avgjørende at man har en svært bevisst forvaltning av områdene. Derfor igangsettes nå også arbeid med tiltaksplaner for to av områdene som har middels kvalitet; Setesdal Austhei og Sølknletten. Setesdal Austhei grenser direkte til Setesdal Ryfylke som har dårlig kvalitet, og det er sannsynligvis en del utveksling av dyr mellom områdene. Disse områdene har fra tidligere en felles regional plan med handlingsprogram ("Heiplanen") og mye felles problematikk, og kan hensiktsmessig omfattes av samme planprosess. Det samme gjelder Sølknletten som grenser til Rondane, og der det også er en felles regional plan. De to øvrige områdene med middels kvalitet; Forollhogna og Reinheimen – Breheimen, avventes og vurderes i sammenheng med de resterende 14 områdene som skal klassifiseres i 2023.

Innhold i planene

Arbeidet med tiltaksplanen må ta utgangspunkt i resultatene fra klassifiseringen og de relativt enkle påvirkningsanalysene som er presentert i kap. 5 i NINA Rapport 2126. Vurderingene skal ikke begrenses kun til de delnormer eller måleparametere som har fått dårlig kvalitet, men må ha et helhetsblikk på villreinområdet og mulighetene for å forbedre bestandens og området kvaliteten og funksjonaliteten i et lengre tidsperspektiv. I flere villreinområder har det vært utredet, og i noen tilfeller også gjennomført, avbøtende tiltak og restaureringstiltak gjennom tidligere prosjekter, og erfaringene fra disse må selvsagt vektlegges. Det er viktig at de prioriterte tiltakene utformes slik at det er mulig å måle effektene og lære av dem i ettertid. I noen tilfeller kan det også være aktuelt å innhente supplerende kunnskapsgrunnlag for vurdering og prioritering av tiltakene, for eksempel gjennom simulering av effekter ved hjelp av statistiske analyser (scenarioanalyser). Slike behov må tas opp særskilt med Miljødirektoratet på grunn av kostnader og tilgjengelig kapasitet knyttet til gjennomføringen.

I flere av de aktuelle villreinområdene pågår det parallelle prosesser som i en viss grad kan være overlappende med denne, for eksempel oppfølging av handlingsprogrammer til de regionale planene og utvikling av sti- og løypeplaner. Hver enkelt planprosess må finne gode samarbeidsformer i slike tilfeller. I Nordfjella og på Hardangervidda vil situasjonen med skrantesjuka legge premissene for bestandsforvaltningen i lang tid framover, men dette er ikke til hinder for at det kan og bør arbeides med andre kvalitetsfremmende tiltak.

Forslagene til prioriterte tiltak må følges av grove kostnadsoverslag og plan for finansiering. Vi ser her for oss at ulike sektorer bør bidra til finansieringen ut fra sitt "eierskap" til problemet og tiltaket, og at det også kan dannes "spleiselag" der ulike kilder bidrar til finansiering av samme tiltak. Dette kan for eksempel være tiltaksmidler fra miljøforvaltningen, midler fra villreinfond avsatt ved vilkårsrevisjon av vannkraftkonsesjoner, midler avsatt gjennom handlingsprogram for regionale planer, egenandel og egeninnsats fra organisasjoner m.fl. Det må også gjøres enkle samfunnsøkonomiske vurderinger ved prioriteringen av tiltakene, jf. kvalitetsnormen artikkel 3 og 5.

Det bør lages en felles mal for struktur og innhold i tiltaksplanene når arbeidet har kommet i gang.

Organisering og gjennomføring av arbeidet

Arbeidet med tiltaksplanen skal ledes av den hovedansvarlige statsforvalteren for vedkommende villreinområde(r). Norsk villreinsenter skal i samråd med leder være sekretariat for de ulike planprosessene, fordelt på Norsk villreinsenter Sør for de tre sørligste planene og Norsk villreinsenter Nord for de tre nordligste.

God medvirkning fra ulike sektorer, forvaltningsnivåer og organisasjoner vil være sentralt i arbeidet. Vi anbefaler at prosessen starter med at leder/sekretariat inviterer bredt til et fysisk oppstartsmøte så snart som mulig, og at deltakerne på dette møtet (og eventuelle suppleanter) etter ønske kan delta videre i en referansegruppe. På møtet nedsettes det også en mindre prosjektgruppe som får hovedansvar for det videre planarbeidet. Denne bør bestå av valgte eller utpekte representanter for de mest relevante aktørene i vedkommende villreinområde. Dette kan variere noe ut fra hvilke påvirkningsfaktorer det skal arbeides mest med. Viktige aktører i de fleste områder er imidlertid fylkeskommuner og kommuner, villreinnemnder og villreinutvalg, kraftregulanter, vegmyndigheter, landbruksnæring, DNTs medlemsforeninger og øvrig reiselivsnæring. Vi antar at det kan være hensiktsmessig med et fysisk oppstartsmøte og eventuelt avslutningsmøte med referansegruppa, og at øvrige møter i stor grad foregår digitalt. Dette er det imidlertid opp til de enkelte planprosessene å avgjøre. Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet vil være oppdragsgivere og mottakere av planene, og deltar ikke i arbeidet med å utvikle dem. Det kan imidlertid være aktuelt å delta i enkelte møter som observatør.

Fra departementet er det forutsatt at tiltaksplanene skal utarbeides innenfor gjeldende budsjettammer. Vi kjenner ikke eksakt til hva dette blir før neste års budsjett er fordelt, men kan forutsi at det blir relativt stramt med seks parallelle planprosesser. Det må settes av midler til sekretariat og felles møteutgifter m.m., men det legges opp til at deltakerne i prosessen som hovedregel dekker sine egne time- og reisekostnader. Vi må komme tilbake til om det kan bli noen disponible midler til eventuelle supplerende utredninger.

Framdrift

Departementet har lagt opp til at arbeidet med tiltaksplaner skal foregå integrert med utviklingen av en stortingsmelding, og det er derfor viktig at det holdes god framdrift i arbeidet. Oppstartsmøter bør holdes så snart det er praktisk mulig, og utkast til tiltaksplan med forslag til finansiering skal leveres Miljødirektoratet innen 1. desember 2023. Vi ber også om en enkel underveisrapport innen 15. juni 2023.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Kopi til:

Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Kommunal- og distriktsdepartementet	Postboks 8112 Dep	0032	OSLO
Olje- og energidepartementet	Postboks 8148 Dep	0033	Oslo
Samferdselsdepartementet	Boks 8010 Dep	0030	OSLO
Nærings- og fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep	0032	OSLO
Finansdepartementet	Boks 8008 dep	0030	OSLO
Villreinnemnda for Setesdalsområdet	Sandsvegen 122	4230	SAND
Villreinnemnda for Brattefjell- Vindeggen, Blefjell og Norefjell-Reinsj	Sentrum 20	3630	RØDBERG
Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet	Møsvannsveien 1149	3660	RJUKAN
Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø	Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Postboks 4710 Sluppen	7468	TRONDHEIM
Villreinnemnda for Rondane og Sønkleppen	Postboks 987	2626	LILLEHAMMER
Villreinnemnda for Tolga Østfjell	Kommunehuset Tolga kommune v/Kjetil Brodal	2540	TOLGA
Villreinnemnda for Forollhogna	Postboks 4034 v/Fylkesmannen i Hedmark	2306	HAMAR
Villreinnemnda for Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Villreinnemnda for Nordfjella, Fjellheimen og Raudafjell	Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Villreinnemnda for Reinheimen-Breiheimen	Nykveen v/Tor Taraldsrud	2690	SKJÅK
Setesdal Ryfylke villreinutvalg			
Setesdal Austhei villreinutvalg			
Hardangervidda villreinutvalg			
Nordfjella villreinutvalg			
Reinheimen-Breheimen villreinutvalg			
Snøhetta villreinutvalg			
Rondane villreinutvalg Nord			

Sølnkletten villreinutvalg	Sølliveien 861	2477	SOLLIA
Forollhogna villreinutvalg			
Knutshø villreinutvalg			
Våmur-Roan villreinutvalg			
Brattefjell-Vindeggen villreinutvalg			
Blefjell villreinutvalg			
Norefjell-Reinsjøfjell villreinutvalg			
Oksenhalvøya villreinutvalg			
Fjellheimen villreinutvalg			
Lærdal-Årdal villreinutvalg			
Vest-Jotunheimen villreinutvalg			
Sunnfjord villreinutvalg			
Førdefjella villreinutvalg			
Svartebotnen villreinutvalg			
Tolga Østfjell villreinutvalg			
Raudafjell villreinutvalg			
VILLREINRÅDET I NORGE	c/o Fred Ivar Aasand Snekkerstuvegen 7B	2316	HAMAR
Norsk institutt for naturforskning	Postboks 5685 Torgarden	7485	Trondheim
Norges vassdrags- og energidirektorat	Boks 5091 Majorstua	0301	OSLO
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Landbruksdirektoratet	Postboks 1450 Vika	0116	OSLO
DEN NORSKE TURISTFORENING	Youngstorget 1	0181	OSLO
Norges jeger- og fiskerforbund	Postboks 94	1378	NESBRU
NHO REISELIV	Postboks 5465 Majorstuen	0305	OSLO
Naturvernforbundet	Mariboegate 8	0183	OSLO
NORGES FJELLSTYRESAMBAND	Stortingsgata 30	0161	OSLO
NORGES BONDELAG	Postboks 9354 Grønland	0135	OSLO
NORGES SKOGEIERFORBUND	Postboks 1438 Vika	0115	OSLO
Vegdirektoratet	Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER
STATSFORVALTEREN I VESTFOLD OG TELEMAR	Postboks 2076	3103	Tønsberg
STATSFORVALTAREN I ROGALAND	Postboks 59	4001	Stavanger
STATSFORVALTAREN I MØRE OG ROMSDAL	Postboks 2520	6404	Molde
Viken fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG
Vestfold og Telemark fylkeskommune	Postboks 2844	3702	SKIEN
Innlandet fylkeskommune	Postboks 4404 Bedriftsenteret	2325	HAMAR
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER
Vestland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN
Møre og Romsdal fylkeskommune	Julsundveien 9	6412	MOLDE
Trøndelag fylkeskommune	Postboks 2567	7735	STEINKJER
Alvdal kommune	Gjelen 3	2560	Alvdal

Askvoll kommune	Boks 174	6988	Askvoll
Aurland kommune	Vangen 1	5745	AURLAND
Bygland kommune	Sentrum 18	4745	Bygland
Bykle kommune	Rådhuset	4754	Bykle
Dovre kommune	Kongsvegen 4	2662	Dovre
Eidfjord kommune	Simdalsvegen 1	5783	Eidfjord
Etne kommune	Boks 54	5591	ETNE
Fjord kommune	Olavsgata 10	6210	VALLDAL
Flesberg kommune	Postmottak-kommunehuset	3623	Lampeland
Flå kommune	Sentrumsvegen 24	3539	Flå
Folldal kommune		2580	Folldal
Fyresdal kommune	Klokkarhamaren 6	3870	Fyresdal
Gjesdal kommune	Rittedalen 1	4330	Ålgård
Gloppen kommune	Grandavegen 9	6823	Sandane
Hamar kommune	Postboks 4063	2306	Hamar
Hemsedal kommune	Kommunehuset	3560	Hemsedal
Hjartdal kommune	Saulandsvegen 414	3692	Sauland
Hjelmeland kommune	Vågavegen 116	4130	Hjelmeland
Hol kommune	Ålmannvegen 8	3576	Hol
Holtålen kommune	Helsetunet 7	7380	Ålen
Hægebostad kommune	Laukrokveien 4	4595	TINGVATN
Høyanger kommune	Boks 159	6991	Høyanger
Kongsberg kommune	Postboks 115	3602	Kongsberg
Krødsherad kommune	Kommunehuset	3536	Noresund
Kviteseid kommune	Kviteseidgata 13	3850	Kviteseid
Lesja kommune	Kommunehuset	2665	Lesja
Lom kommune	Midtgard	2686	LOM
Luster kommune	Rådhuset	6868	Gaupne
Lærdal kommune	Boks 83	6886	Lærdal
Midtre Gauldal kommune	Rådhuset	7290	Støren
Modalen kommune	Mo	5729	Modalen
Molde kommune	Rådhusplassen 1	6413	Molde
Nesbyen kommune	Alfarvegen 117	3540	NESBYEN
Nissedal kommune	Kommunehuset, Treungvegen 398	3883	Treungen
Nord-Fron kommune	Nedregata 50	2640	Vinstra
Nore og Uvdal kommune	Sentrum 16	3630	Rødberg
Notodden kommune	Postboks 193	3672	Notodden
Oppdal kommune	Inge Krokanns vei 2	7340	Oppdal
Os kommune	Rytrøa 14	2550	Os i Østerdalen
Rauma kommune	Vollan 8 A	6300	Åndalsnes
Rendalen kommune	Hanestadveien 1	2484	RENDALEN
Rennebu kommune	Myrveien 1, Berkåk	7391	Rennebu, Berkåk
Ringebu kommune	Hanstadgata 4	2630	Ringebu
Ringsaker kommune	Postboks 13	2381	Brumunddal

Rollag kommune	Vrånåvegen 10	3626	Rollag
Røros kommune	Bergmannsgata 19	7374	RØROS
Sandnes kommune	Postboks 583	4302	SANDNES
Sauda kommune	Postboks 44	4201	Sauda
Sel kommune	Botten Hansesns gate 9	2670	Otta
Seljord kommune	Brøløsvegen 13 A	3840	Seljord
Sigdal kommune	Kommunehuset	3350	Prestfoss
Sirdal kommune	Tonstadvegen 28, Rådhuset	4440	Tonstad
Skjåk kommune	Moavegen 30	2690	Skjåk
Stor-Elvdal kommune	Postboks 85	2481	KOPPANG
Stranda kommune	Postboks 264	6201	Stranda
Stryn kommune	Tonningsgata 4	6783	Stryn
Suldal kommune	Eidsvegen7	4230	Sand
Sunndal kommune	Postboks 94	6601	Sunndalsøra
Sunnfjord kommune	Postboks 338	6802	FØRDE
Sør-Fron kommune	Kommunevegen 1	2647	SØR-FRON
Tinn kommune	Postboks 14	3661	Rjukan
Tokke kommune	Storvegen 60	3880	Dalen
Tolga kommune	Kommunehuset	2540	Tolga
Tynset kommune	Torgata 1	2500	TYNSET
Ullensvang kommune	Opheimsgate 31	5750	ODDA
Ulvik herad	Skeiesvegen 3	5730	Ulvik
Vaksdal kommune	Konsul Jebbens gate 16	5722	Dalekvam
Valle kommune	Postboks 4	4747	Valle
Vik kommune	Postboks 134	6891	Vik I Sogn
Vindafjord kommune	Rådhusplassen 1	5580	ØLEN
Vinje kommune	Vinjevegen 192	3890	Vinje
Voss herad kommune	Postboks 145	5701	VOSS
Vågå kommune	Edvard Storms veg 2	2680	Vågå
Øyer kommune	Kongsvegen 325	2636	Øyer
Ål kommune	Torget 1	3570	ÅL
Åmli kommune	Gata 5	4864	Åmli
Åmot kommune	Torget 1	2450	Rena
Årdal kommune	Statsråd Evensens veg 4	6885	ÅRDALSTANGEN
Åseral kommune	Gardsvegen 68	4540	ÅSERAL
Forsvarsdepartementet	Boks 8126 Dep	0032	OSLO